

-*TILAK MAHARASHTRA VIDYAPEETH, PUNE
M. A. (PARANGAT) SOCIAL SCIENCES (HISTORY)
EXAMINATION: MAY – 2026
THIRD SEMESTER

Subject: History of Modern Maharashtra in 19th century (HISMJC-303)

Date: 18/05/2026

Total marks: 100

Time: 2.00 pm to 5.00 pm

Instructions: 1) Attempt all Questions. 2) Figures to the right indicate full marks.
3) Answer should be precise and to the point.

Q. 1) Answer any FOUR of the following questions in 500 words. (60)

1. Examine the social conditions in Maharashtra on the eve of the fall of Peshwas. Do you think that social conditions accelerated the fall? Why?
2. Did society in early 19th Century Maharashtra provide space for individual development according to one's Merit? Why?
3. Examine the changes in administrative and bureaucratic structures in Maharashtra in initial phase of colonial rule?
4. Can we say that there was renaissance in Maharashtra? Why?
5. Examine direct and indirect contribution of Missionary activities in bringing about socio-cultural awakening in Colonial Maharashtra.
6. What were the implications of colonial conquest for the land relations in Maharashtra?

Q. 2) Answer any FOUR of the following questions in 300 words. (40)

1. Examine the necessity of understanding history of Modern Maharashtra from regional history perspective.
2. Take review of Judicial Changes introduced by British in Modern Maharashtra.
3. Review development in field of formal education in colonial Maharashtra.
4. Review development in field of literature, arts and press in colonial Maharashtra.
5. "Women were the field where many a battle of social reform was fought during the colonial period" – Explain
6. Examine role of anti caste movements in 19th century awakening in Maharashtra.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. २) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
३) उत्तर तंतोतंत आणि मुद्देसुद असावे.

प्र. १) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे ५०० शब्दात लिहा. (६०)

१. पेशव्यांच्या पतनाच्या पूर्वसंध्येला महाराष्ट्रातील सामाजिक परिस्थितीचे परीक्षण करा. तुम्हाला वाटते का, की सामाजिक परिस्थितीमुळे पतन वेगाने झाले का?
२. १९ व्या शतकाच्या सुरुवातीला महाराष्ट्रात समाजाने व्यक्तीच्या गुणवत्तेनुसार विकासासाठी जागा दिली होती का? का?
३. वसाहतवादी राजवटीच्या सुरुवातीच्या काळातील महाराष्ट्रातील प्रशासकीय व नोकरशाहीतील बदलाचे परीक्षण करा.
४. महाराष्ट्रात पुर्नजागरण झाले असे आपण म्हणू शकतो का? का?
५. वसाहतकालीन महाराष्ट्रातील सामाजिक - सांस्कृतिक जागृती घडवून आणण्यांन मिशनरीच्या कार्याचे प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष योगदान तपासा.
६. महाराष्ट्रातील जमीन संबंधांवर वसाहतवादी विजयाचे काय परिणाम झाले?

प्र. २) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे ३०० शब्दात लिहा. (४०)

१. प्रादेशिक इतिहासाच्या दृष्टीकोनातून आधुनिक महाराष्ट्राचा इतिहास समजून घेण्याची आवश्यकता तपासा
२. महाराष्ट्र ब्रिटीशांनी आणलेल्या न्यायालयीन बदलांचा आढावा घ्या.
३. वसाहतकालीन महाराष्ट्रातील औपचारिक शिक्षण क्षेत्रातील विकासाचा आढावा घ्या.
४. वसाहतकालीन महाराष्ट्रातील साहित्य, कला, व प्रेसमधील विकासाचा आढावा घ्या.
५. "वसाहतकाळात सामाजिक सुधारणांच्या अनेक लढाया महिलांनी लढल्या" – स्पष्ट करा.
६. महाराष्ट्रात १९ व्या शतकातील जागृतीमध्ये जाती विरोधी चळवळींची भूमिका तपासा.